

Veiklos ataskaita 2021

VŠĮ PELKIŲ ATKŪRIMO IR
APSAUGOS FONDAS
www.pelkiufondas.lt

Kontaktai

VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“
Gedimino pr. 1, 4 a. (NVO Avilys)
LT-01103 Vilnius

Įmonės kodas 302822289

Tel. +370 656 20426

El. paštas info@pelkiufondas.lt

Tinklapis www.pelkiufondas.lt

Socialinis tinklas
<https://www.facebook.com/pelkiufondas>

MISIJA

Efektyvių ir inovatyvių sprendimų paieška bei taikymas derinant juos su tradiciniais metodais, užtikrinant natūralių pelkių bei jų biologinės įvairovės apsaugą, sėkmingą pažeistų pelkių atkūrimą ir didinant gamtinių ekosistemų atsparumą pokyčiams.

VIZIJA

Natūralios ir atkurtos pelkių ekosistemos gamtos ir visuomenės gerovei.

VŠĮ PELKIŲ ATKŪRIMO IR APSAUGOS FONDAS

ne pelno sieianti nevyriausybinė gamtosauginė organizacija, kuri rūpinasi pelkių ir kitų ekosistemų apsauga, atkūrimu, tvariu naudojimu ir visuomenės švietimu

Mūsų pasiekimai

2021-ieji mūsų įstaigai buvo kupini iššūkių ir galimybių. Veikdami kartu su atsakingais partneriais iš Lietuvos ir užsienio šalių įgyvendinome naujų veiklų, įdiegėme gerųjų praktikų ir ėmėmės naujų projektų. Kasmet įstaigos ekspertai sukaupia vis didesnę teorinę ir praktinę patirtį įgyvendinant pelkių atkūrimo ir kitus projektus.

Atkurdami hidrologinį režimą 3-ose sausinimo pažeistose Lietuvos pelkėse įgyvendinome du ŠESD dujų emisijų kompensavimo projektus ir 1 biologinės įvairovės palaikymo ir atkūrimo projektą.

Pateikėme 3 pasiūlymus Europos Komisijai dėl durpinių dirvožemių apsaugos tikslų, pelkininkystės vystymo perspektyvų ir pastabas Bendrosios žemės ūkio politikos formavimui

Bendradarbiaujame su Baltijos šalių, Vokietijos, Lenkijos, Airijos, Belgijos organizacijomis, tarptautinėmis asociacijomis, siekdami gerinti pelkių ekosistemų ir durpinių dirvožemių apsaugą Lietuvoje ir ES.

Dalyvaujame diskusijose su šalies ūkininkais, miškininkais, LR Žemės ūkio ministerijos bei Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos atstovais dėl pažeistų pelkių atkūrimo ir (arba) tvaraus naudojimo.

Aktyviai įsijungėme į Nacionalinio miškų susitarimo procesą - dalyvaujame alternatyviosios klimato grupės veikloje, tęsiame darbus bendruomenių sektorinėje grupėje.

Mūsų vykdomi projektai

- Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas (*Išsaugok praeitį ateičiai LLI-476*), 2020–2022 m.
- EUKI – *Pelkininkystės plėtra žemės ūkyje Baltijos šalyse*. Baltijos šalių ūkininkų indėlis į organinės anglies kaupimą durpiniuose dirvožemiuose: praktiniai mainai, susiję su pelkininkyste ir anglies dioksido įsisavinimu ūkininkaujant, 2021–2023 m.
- Parodomasis žemapelkės (buveinių) atkūrimas Baisogaloje intensyviai naudojamose žemės ūkio naudmenose, siekiant klimato kaitos švelninimo tikslų, 2020–2021 m.
- Tartoko pelkės hidrologinio režimo atkūrimas ir gamtinių buveinių geros būklės užtikrinimas, 2021 m.
- Išekspluotų durpynų atkūrimas derinant pelkininkystę ir pelkinių ekosistemų atkūrimą (nuo 2020 m.)
- Aukštumalos aukštapelkės pietvakarinės dalies atkūrimas, 2021 m.

PROJEKTAS

Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas

Išsaugok praeitį ateičiai LLI-476 / Save Past for the Future LLI-476

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2020 08 01
Projekto pabaiga – 2022 07 31

PARTNERIAI

Projekto lyderis – Preilių savivaldybės administracija (Latvija)
Zarasų rajono savivaldybės administracija (Lietuva)
VšĮ Inovatorių slėnis (Lietuva)

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė - 1,03 mln. Eur.
Projektą iš dalies finansuoja 2014–2020 m. Europos regioninės plėtros fondo Lietuvos-Latvijos Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa ir Lietuvos Respublika.

Projekto tikslas – padidinti organizacijų, dalyvaujančių istorinių parkų atkūrimo ir jų priežiūros veiklose, pajėgumus Šiaurės Rytų Lietuvos ir Latgalos regionuose pasitelkiant modernias ir plačiai apimančias teritorijų tvarkymo nuostatas, apjungiančias istorines, gamtos ir biologinės įvairovės bei kaimiškojo kraštovaizdžio vertybes ir aspektus.

Interreg

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Pasiekimai

Gilinamos įstaigos ekspertų teorinės žinios ir praktinė patirtis derinant senųjų dvarų parkų biologinės įvairovės ir kultūros paveldo apsaugos ir atkūrimo prioritetus.

Atlikti istorinių dvarų parkų, kaip biologinės įvairovės oazių miestiškajame ir kaimiškajame kraštovaizdžiuose, biologinės įvairovės tyrimai ir medžių senolių būklės vertinimo darbai.

Remiantis mūsų ekspertų rekomendacijomis atlikti 4-rių senųjų dvarų parkų - Kamariškių bei Antalieptės (Lietuvoje) ir Preilių bei Bebrenės (Latvijoje) – aplinkos tvarkymo darbai:

- sertifikuoti MB *Balta laja* (Lietuva) specialistai atliko medžių senolių lajos retinimą ir genėjimą ir (ar) surišimą (Kamariškių, Antalieptės ir Bebrenės parkai);

- išvalyti senieji vandens telkiniai ir įrengti nauji, pritaikant juos biologinės įvairovės poreikiams ir įrengtos žiemavietės varliagyviams Kamariškių, Antalieptės ir Preilių parkuose;

- savanoriškų talkų metu Kamariškių dvaro parke iškiršta perteklinė sumedėjusi bei nušienauta ruderalinė augalija.

Kamariškių parko talkininkams prarastos ekskursijos, kurių metu pristatyta senojo dvaro biologinė įvairovė ir pasidalinta iššūkiams, su kuriais susiduriama siekiant ne tik išsaugoti, bet ir pagerinti saugomų rūšių būklę.

PROJEKTAS

EUKI – pelkininkystės plėtra žemės ūkyje Baltijos šalyse

Baltijos šalių ūkininkų indėlis į organinės anglies kaupimą durpiniuose dirvožemiuose: praktiniai mainai, susiję su pelkininkyste ir anglies dioksido įsisavinimu ūkininkaujant / Carbon capturing by Baltic peatland farmers – Practical exchange for paludiculture & carbon farming

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2021 08
Projekto pabaiga – 2023 12

PARTNERIAI

Projekto lyderis – Michaelio Zukovo fondas –
Greifsvaldo pelkių centro partneris (Vokietija)
Estijos gamtos fondas (Estija)
Ežerų ir pelkių tyrimų centras (Latvija)

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė – 612 955 Eur.
Projektą finansuoja Europos klimato iniciatyva (European Climate Initiative EUKI), remiama Federalinės ekonomikos reikalų ir klimato politikos ministerijos (Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action, Vokietija)

Baltijos šalyse nusausinti durpynai išskiria apie 53–71 % visų Baltijos šalių žemės ūkio sektoriuje išmetamų ŠESD, nors užima tik 5–6 % žemės ūkio paskirties dirvožemių. Ūkininkai turi galimybę auginti atsinaujinančią ir klimatui neutralią pelkininkystės produkciją – biomase, kurią galima naudoti energetinėms reikmėms, ruošiant pašarus, gaminant statybines medžiagas, maisto ir farmacijos pramonėse ir kt.

Projekto tikslas – apie klimatui neutralių durpynų naudojimą sukauptas žinias ir praktinę patirtį perduoti Baltijos šalių ūkininkams.

© A. Haberl

Projekto pradžia – 2021-ųjų ruduo. Pagrindinės veiklos numatytos 2022–2023 m.
Parengta pelkininkystės produktų ekspozicija.

Parodomasis žemapelkės (buveinių) atkūrimas Baisogaloje intensyviai naudojamose žemės ūkio naudmenose, siekiant klimato kaitos švelninimo tikslų

PROJEKTO TRUKMĖ

2020–2021 (1 etapas)

PARTNERIAI

Greifswaldo pelkių centras (Vokietija)
Michaelio Zukovo fondas (Vokietija)
LSMU Veterinarijos akademijos
Gyvulininkystės institutas (Lietuva)

PROJEKTĄ FINANSUOJA

Bendra projekto vertė – 35 000 Eur.
Projektą finansuoja
TAMM LtD (Vokietija) ir
Zero Waste 2020 festivalis
(Lietuva)

Igyvendintas pirmasis Lietuvoje bandomasis projektas, atitinkantis anglies kreditavimo standarto – *MoorFutures* (Vokietija) reikalavimus. Derinant gamtosauginius, mokslinius–eksperimentinius bei žemės naudotojo interesus Baisogalos

miestelio apylinkėse (Radviliškio r.) žemės ūkio naudmenose (giliai nusausintuose žemapelkiniuose durpiniuose dirvožemiuose) įgyvendintas melioracijos statinių pertvarkymo projektas ir atkurtas hidrologinis režimas.

Partneriai

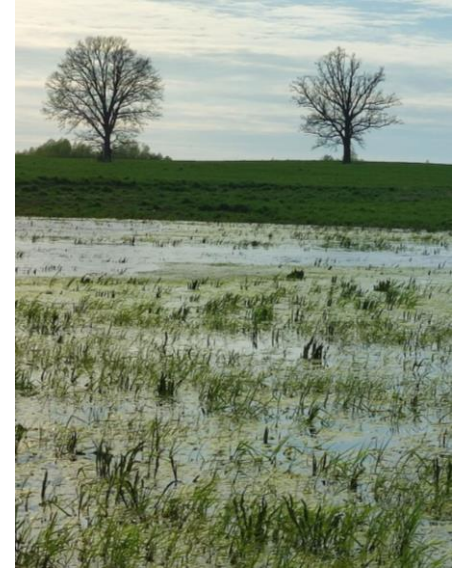
Rezultatai

Įrengtos hidrologinio monitoringo ir aplinkos pokyčių video fiksavimo sistemos.

Rekonstruota melioracijos sistema ir pritaikyta aukšto gruntinio vandens lygio palaikymui.

Atkurtas hidrologinis režimas giliai nusausintuose durpiniuose dirvožemiuose (5 ha).

Sumažinta daugelį metų vykusios nusausintos durpės mineralizacija (skaidymasis).

Sudarytos palankios sąlygos šlapių pievų ir žemapelkių augalijos įsikūrimui ir buveinių formavimuisi.

Išvengta ŠESD emisijų: ~100 t CO₂e iš 5 ha per metus.

Šlapynės yra natūralus biologinis filtras, efektyviai valantis žemės ūkio teršalais užterštą vandenį ir gerinantis persifiltravusio vandens kokybę. Atkurta ekosistema vėl teiks dalį dėl sausavimo prarastų ekosisteminių paslaugų – biologinės įvairovės palaikymą ir vandens telkinių kokybės gerinimą. Tai prisidės prie greta esančių Baisogalos tvenkinių ir Kiršino upelio, įtekančio į Nevėžio upę, eutrofikacijos mažinimo.

Tartoko pelkės hidrologinio režimo atkūrimas ir gamtinių buveinių geros būklės užtikrinimas

PROJEKTO TRUKMĖ

2021 m.

PARTNERIAI

Nemuno kilpų regioninis parkas

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė – 12 000 Eur. Projektą finansuoja Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje (Lietuva), VšĮ Rockit Vilnius (Lietuva), Katalistos partneriai MB (Lietuva), Zero Waste festivalis 2021 (Lietuva), Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (Lietuva)

Įgyvendintas Tartoko telmologinio draustinio (Prienuų miestas) geros aplinkosauginės būklės atkūrimo projektas, apimantis hidrologinio režimo atkūrimą, ŠESD emisijų sumažinimą bei pelkinių buveinių ir saugomų rūšių būklės pagerinimą.

Tai parodomasis įmonių ir organizacijų veiklos palikto anglies pėdsako kompensavimo projektas, įgyvendintas dėka atsakingo verslo ir įvairių įstaigų paramos.

TARTOKAS

Rockit

Katalistos partneriai
MB

Rezultatai

Įrengta hidrologinio monitoringo sistema.

Iškirsta sumedėjusi augmenija, nupjauti nendrių sąžalynai (15 ha plote).

Ant pelkė sausinančių griovių įrengtos įvairių konstrukcijų vandenį sulaikančios užtūros.

Pelkės hidrologinis režimas pagerintas 11 ha plote.

Pagerinta EB svarbos buveinių ir saugomų rūšių būklė.

Išvengta ŠESD emisijų: ~38 t CO₂e iš 11 ha per metus.

Pelkės hidrologinio režimo atkūrimas prisidės ne tik prie ŠESD emisijų iš sausinimo pažeistų pelkės plotų sumažinimo, bet ir paskatins durpėdaros (durpės formavimosi) proceso atsinaujinimą. Tolimesnei gerai gamtinių vertybių apsaugos būklei užtikrinti reikalingos papildomos priemonės – reguliarus ekstensyvus žolinių bendrijų šienavimas ir ganymas, atžalų kirtimas bei nupjautos biomasės šalinimas iš teritorijos.

Išekspluototų durpynų atkūrimas derinant pelkininkystę ir pelkinių ekosistemų atkūrimą

PROJEKTO TRUKMĖ

Nuo 2020 m.

PARTNERIAI

UAB Klasmann-Deilmann Ežerėlis
UAB Klasmann-Deilmann Šilutė

DALINIS RĖMĖJAS

UAB Klasmann-Deilmann Ežerėlis

Baigtoje eksploatuoti Ežerėlio durpyno dalyje specialiai įrengtuose 0,4 ha ploto bandymo laukeliuose įkurdinti pelkėms būdingų augalai (kiminai, spanguolės, nendrės ir švendrai).

Žingsnis į ateitį – tai perspektyvi, gamtos sprendimais paremta baigtų eksploatuoti durpių karjerų rekultivavimo galimybė.

Aukštumalos aukštapelkės pietvakarinės dalies atkūrimas

PROJEKTO TRUKMĖ

2021 m.

PARTNERIAI

Greifswaldo pelkių centras (Vokietija)
Michaelio Zukovo gamtos apsaugos fondas
(Vokietija)

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė – 36 000 Eur.
Projektą finansuoja
Stiftung Zukunft Jetzt! (Vokietija)

Įgyvendintas Aukštumalos telmologinio draustinio (Šilutės r.) pietvakarinės dalies, kurioje nebuvo vykdytos ekologinio atkūrimo veiklos, geros aplinkosauginės būklės atkūrimo projektas.

Tai vienas pirmųjų šalyje pelkės biologinės įvairovės išsaugojimo bei atkūrimo projektas, savanoriškai finansuotas socialiai atsakingos įmonės lėšomis.

Projektas tikslas – hidrologinio režimo atkūrimas pelkinių buveinių ir saugomų rūšių būklės pagerinimui.

Projektu prisidedama ir prie ŠESD emisijų iš sausinimo pažeistų durpynų sumažinimo.

AUKŠTUMALA

Rezultatai

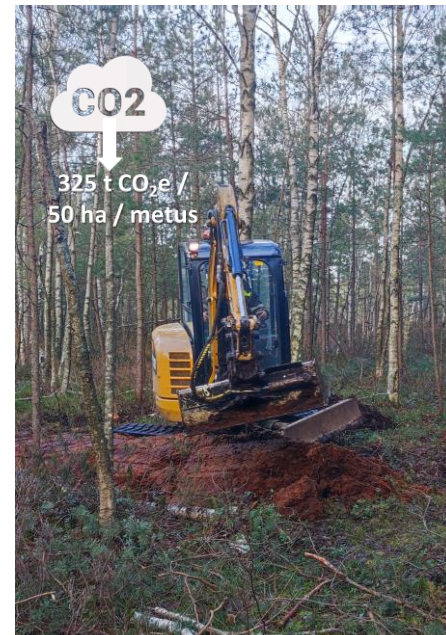
Įrengta apie 250 įvairių konstrukcijų užtūrų (120 m ilgio vietinio grunto-durpės pylimų sistema, durpių bei durpių-medienos plokščių užtūros), skirtų vandens sulaikymui draustinio teritorijoje.

Įrengta hidrologinio monitoringo sistema. Hidrologinis režimas pagerintas 50 ha plote.

Pagerinta Europos Bendrijos svarbos buveinių ir saugomų rūšių būklė.

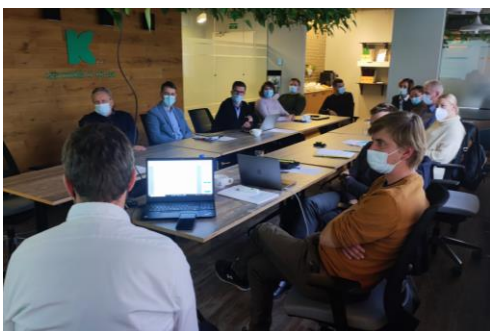
Įšvengta ŠESD emisijų: ~325 t CO₂e iš 50 ha per metus.

Aukštumalos aukštapelkė ir jos aplinka išsiskiria ne tik vertingu gamtos ir kultūros paveldu, bet yra svarbi pelkėtyros mokslo raidai, kaip pirmoji pasaulyje detaliai mokliškai ištirta ir vokiečių botaniko K. A. Vėberio (C. A. Weber, 1902) monografijoje aprašyta aukštapelkė.

Kita veikla

Ihre Investitionen in Klimaschutz.

© BNS Spaudos centras

- Išverstas į lietuvių kalbą ir remiantis teisininko konsultacijomis adaptuotas Lietuvai anglies kreditavimo standartas *MoorFutures* (Vokietija) su ŠESD apskaitos metodika.
- Užmegztas bendradarbiavimas su VšĮ *Myliu mišką* ir kitomis įstaigomis, suinteresuotomis anglies kreditų standarto, skirto pažeistų pelkių ir miškų atkūrimui ir būklės pagerinimui (LULUCF sektorius), įdiegimu Lietuvoje.
- Įstaigos atstovai aktyviai dalyvauja teikiant informaciją ir konsultuojant LR Aplinkos ministerijos, LR Žemės ūkio ministerijos, durpių įmonių asociacijos *Lietuviškos durpės* ir kt. suinteresuotų įstaigų atsakingus asmenis pelkių atkūrimo ir tausaus naudojimo klausimais:
 - Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“, investicijos „ŠESD absorbcinių pajėgumų didinimas“ gairių rengimas;
 - Naujų rekultivacijos būdų paieškos durpių karjerų sutvarkymui pabaigus durpių kasybos veiklas.
- Įstaigos vadovas aktyviai įsitraukė į *Nacionalinio miškų susitarimo* procesą formuojant alternatyvią Klimato kaitos grupę, kuri oficialiai nebuvo įtraukta į procesą. Kartu su kitais „nemiedininio“ sektoriaus atstovais aktyviai dalyvavome procese. Proceso metu akcentuota ne tik miško, bet ir pelkių svarba, nes šios ekosistemos yra glaudžiai susijusios įvairiais aspektais (ekosistemų išsaugojimas ir atkūrimas, biologinės įvairovės ir globalaus klimato apsauga).

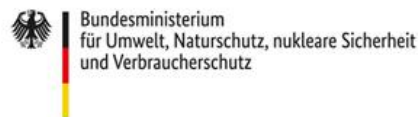

Dėkojame

PARTNERIAMS

RĒMĒJAMS

Katalistos partneriai MB

